

Staré výtahy nemusí být nutně nebezpečné

Otázka bezpečnosti výtahů se již delší dobu staví do centra pozornosti a objevuje se jako předmět debat odborné i široké veřejnosti. Hladinu tohoto problému pak rozčeří nehoda, jaká se stala 20. 1. 2008 v jednom z obytných domů na sídlišti Janov v Litvínově, při níž došlo ke zranění jednoho z obyvatel domu.

Výtahy, které jsou v současné době v provozu, se dělí do tří skupin. První a nejpočetnější skupinu představují výtahy uvedené do provozu do 31. 12. 1992. Tyto výtahy byly zkonstruovány a zprovozněny podle předpisů platných v době před 1. 1. 1993.

Druhá skupina zahrnuje výtahy vyrobené od 1. 1. 1993 do 30. 4. 1999. V tomto období platily předpisy, které ještě plně nekorespondovaly s platnými evropskými normami a předpisy.

Do třetí skupiny se řadí výtahy vyrobené od 1. 5. 1999. Tyto výtahy již plně vyhovují harmonizovaným evropským normám a předpisům.

Stáří výtahu a jeho bezpečnost

Problematika bezpečnosti výtahů se týká především první z uvedených tří skupin, která čítá zhruba 65.000 dodnes provozovaných výtahů. Tato zařízení k dopravě osob a nákladu byla uvedena do provozu v době masivní bytové výstavby a jejich stáří se pohybuje vesměs v rozmezí 18–35 let.

Stáří výtahu se samozřejmě projevuje na jeho technické spolehlivosti. Takové výtahy jsou poruchovější a ve větší míře zde hrozí nebezpečí únavy materiálu jednotlivých komponentů, zejména cyklicky namáhaných dílů, šroubů a svarů.

Staré výtahy však nutně nemusí být nebezpečné. Pokud jsou tyto výtahy správně provozovány v souladu s pokyny výrobce, pokud u nich jsou prováděny pravidelné a důsledné revize a kontroly, pokud dochází k včasné výměně opotřebovaných dílů a pokud u těchto výtahů nejsou prováděny nestandardní zásahy do provozu nepovolanými osobami, představují bezpečný prostředek k dopravě osob a nákladu.

Odstranění provozních rizik

Pro posouzení stavu výtahu hrají zásadní roli pravidelné a důsledné prohlídky, při kterých nezávislé inspekční orgány posuzují provozní rizika a navrhnou opatření a termíny k jejich odstranění. Za zajištění bezpečného provozu výtahů je zodpovědný jejich majitel/provozovatel. Ten by na základě výsledku inspekčních prohlídek měl rozhodnout a stanovit, jakým způsobem a v jaké lhůtě budou zjištěná provozní rizika odstraněna.

Podle úrovně jejich nebezpečnosti lze provozní rizika eliminovat buď jejich postupným odstraňováním dle míry závažnosti nebo plně instalováním nového výtahu. Problematiku termínů pro postupné odstraňování provozních rizik v závislosti na míře jejich závažnosti upravuje platná norma ČSN 27 4007. V této oblasti je ze strany odborníků velmi citlivě vnímána dosavadní absence zákonného nařízení, které by majitelům/provozovatelům pevně stanovovalo termíny, kdy je třeba provozní rizika členěná dle míry závažnosti odstranit.

Bezpečnost výtahu a chování přepravovaných osob

Bezpečnost provozu výtahů často ovlivňují také přepravované osoby, které nedodržují zásady a pokyny výrobce výtahu a zásady bezpečného chování; případy záměrného poškozování výtahu vandalským způsobem nevyjímaje. V kabině výtahu by měly být umístěny pokyny, jimiž by se v zájmu zajištění bezpečného provozu výtahu měly přepravované osoby řídit. Lidé však často neopatrně přepravují neskladné, velké předměty překračující nosnost výtahu,

nestandardně otevírají výtahové dveře či nechávají výtah používat děti mladší 10 let bez doprovodu starší osoby. Takové a podobné chování pak bohužel zvyšuje nebezpečí vzniku úrazu.

Kontrolní akce orgánů inspekce práce

Inspektoři Státního úřadu inspekce práce plnili v roce 2007 v rámci programu kontrolních akcí na daný rok celorepublikový hlavní úkol „Bezpečnost provozu výtahů v organizacích a občanské výstavbě“. Předmětem úkolu bylo provést kontrolu stavu provozovaných výtahů, zejména se zaměřením na provozní požadavky stanovené novými předpisy a na rizika spojená s jejich provozem.

Pozornost inspektorů se soustředila převážně na výtahy starší 30 let. Kontroly byly cíleně směřovány k úsilí zvýšit úroveň bezpečnosti provozovaných výtahů k dopravě osob a zvýšit informovanost jejich majitelů/provozovatelů o povinnostech k zajištění bezpečného provozu výtahů, a to zejména z hlediska jejich technické způsobilosti.

Kontrola se v roce 2007 uskutečnila celkem u 449 subjektů. Výběr kontrolovaných subjektů zahrnoval zejména firmy z oblasti služeb (administrativní budovy, nemocnice, školy, hotely, realitní kanceláře), výtahy v občanské výstavbě ve správě stavebních bytových družstev a výtahy v ubytovacích zařízeních podniků.

Inspektoři inspekce práce zjistili celkem 1236 porušení předpisů. Nejčastěji zjištěné nedostatky spočívaly v tom, že provozovatelé výtahů nevyhledávali rizika spojená s provozem výtahů, nevedli dokumentaci o těchto rizicích, nezajistili dostatečné seznámení zaměstnanců a spolupracujících subjektů s těmito provozními riziky a neprovedli opatření na ochranu před jejich působením.

Oblastní inspektoráty práce v souvislosti s těmito kontrolami bezpečnosti provozu výtahů v organizacích a občanské výstavbě v roce 2007 uložily celkem 12 pokut, které již nabyly právní moci, a to v celkové výši 265.000,- Kč.

Mgr. Ivona Foltisová
kancelář generálního inspektora

STÁTNÍ ÚŘAD INSPEKCE PRÁCE

Horní náměstí 103/2

746 01 Opava

tel.: 553 696 154, fax: 553 626 672

e-mail: opava@suip.cz, www.suip.cz